

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permiseunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Secția a treia

CAUZA SĂILEANU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 46268/06)

Hotărâre

Strasbourg

2 februarie 2010

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Săileanu împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din: Josep Casadevall, *președinte*, Elisabet Fura, Corneliu Bîrsan, Boštjan M. Zupančič, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Luis López Guerra, *judcători*, și Stanley Naismith, *grefier adjunct de secție*,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 12 ianuarie 2010,
pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 46268/05 îndreptată împotriva României prin care un resortisant al acestui stat, domnul Radu Săileanu („reclamantul”), a sesizat Curtea la 18 septembrie 2006 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Reclamantul este reprezentat de Ionel Olteanu, avocat în București. Guvernul român („Guvernul”) a fost reprezentat de agentul guvernamental, domnul Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamantul pretindea, în special, faptul că durata procedurii privind acțiunea sa de divorț și acordarea custodiei copiilor săi a fost nerezonabil de lungă.

4. La 10 septembrie 2008, președintele Secției a treia a hotărât să comunice cererea Guvernului. În conformitate cu art. 29 § 3 din convenție, acesta a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

5. Atât reclamantul cât și Guvernul au depus observații scrise cu privire la fondul cauzei (art. 59 § 1 din regulament).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamantul s-a născut în 1970 și locuiește în București.

A. Originea cauzei

7. În 1994, reclamantul, care locuia în Statele Unite, s-a căsătorit cu T.-R., resortisantă americană, cu care a avut doi copii, I., născută în 1998 și S.-V., născută în 2000.

8. În septembrie 2001, reclamantul a părăsit Statele Unite însoțit de fiica sa I., după ce obținuse consimțământul scris al soției sale pentru ca fiica să părăsească țara împreună cu tatăl său. Conform reclamantului, soția sa trebuia să îi urmeze în România, în intenția de a se stabili aici, însoțită de fiica sa mai mică, S.-V. La momentul plecării reclamantului, aceasta din urmă a rămas acasă, în California, cu bunica paternă, în timp ce mama sa, T.-R., era în vizită la părinții săi, în Texas.

9. La 28 septembrie 2001, în loc să îl urmeze pe reclamant în România, T.-R. a luat-o pe fiica sa mai mică cu ea în Texas și a golit de mobilă apartamentul în care locuise cu reclamantul și cei doi copii ai săi.

10. La 3 octombrie 2001, reclamantul a sesizat Judecătoria București cu o cerere de divorț și a solicitat încredințarea celor doi copii rezultați din căsătoria sa cu T.-R.

B. Cererea de ordonanță președințială care viza stabilirea domiciliului provizoriu al fiicei mai mari a reclamantului

11. La 19 martie 2002, în timp ce procedura de divorț era pendinte în primă instanță, reclamantul a sesizat Judecătoria București cu o cerere de ordonanță președințială care viza stabilirea provizorie a domiciliului fiicei sale mai mari, I., la domiciliul său, până la pronunțarea unei hotărâri definitive în procedura privind divorțul și încredințarea copiilor.

12. Judecătoria s-a considerat competentă pentru a soluționa cererea de ordonanță președințială, în temeiul art. 152 din Legea nr. 105/1992 cu privire la reglementarea raporturilor de drept internațional privat.

13. În cadrul cererii de ordonanță președințială, instanța a audiat un martor care a menționat că soția reclamantului renunțase să îl urmeze în România și o dusesse pe fiica sa mai mică, S.-V., la bunicii materni, al căror singur domiciliu era o rulotă, unde nu dispuneau de cele necesare pentru a crește un copil. De asemenea, martorul menționa faptul că soția reclamantului, T.-R., nu avea un domiciliu stabil, deoarece locuia cu părinții săi anumite perioade de timp, împreună cu fiica sa mai mică, dar alteori părăsea casa acestora pentru a locui în altă parte.

14. Prin hotărârea din 19 aprilie 2002, Judecătoria București a stabilit provizoriu domiciliul copilului I. la reclamant, fără a se antepunuta pe fondul cauzei care viza custodia celor doi copii. Hotărârea pronunțată privind ordonanța președințială a devenit definitivă.

C. Cererea întemeiată pe Convenția de la Haga care viza înapoierea fiicei mai mari a reclamantului

15. Prin scrisoarea din 28 iunie 2002, Ministerul Justiției a informat Judecătoria București, sesizată cu o acțiune de divorț și de acordare a custodiei copiilor introdusă de reclamant, că la cererea mamei copiilor, T.-R., din 17 aprilie 2002, autoritatea centrală din Statele Unite competentă pentru aplicarea Convenției de la Haga privind aspectele civile ale răpirii internaționale de copii a solicitat autorităților române înapoierea fiicei mai mari a reclamantului mamei sale, în Statele Unite. De asemenea, ministerul a informat judecătoria că nu sesizase încă instanțele românești cu o acțiune întemeiată pe Convenția de la Haga întrucât fusese inițiată o procedură de conciliere.

16. Prin scrisoarea din 7 septembrie 2004, Ministerul Justiției a comunicat Curții de Apel București, care examina la momentul respectiv cauza privind divorțul și custodia copiilor

reclamantului, că, la 7 iunie 2004, autoritatea centrală americană a informat Ministerul Justiției din România de faptul că respectiva cauză a fost închisă din cauza retragerii, de către T.-R., a cererii sale de înapoiere. În consecință, autoritatea centrală românească a închis cauza.

D. Continuarea procedurii privind divorțul și încredințarea copiilor

17. La 18 și 19 iunie 2002, ședința a fost amânată din cauza absenței avocatului reclamantului la cererea acestuia.

18. La 27 septembrie 2002, în cadrul procedurii principale privind divorțul și încredințarea copiilor, reclamantul a solicitat ca data următoarei ședințe, care era stabilită pentru 10 decembrie 2002, să fie mai devreme, ținând seama de natura litigiului, pentru a nu aduce un prejudiciu ireparabil relațiilor dintre copii și părintele care nu locuia cu ei. Acesta a solicitat instanței ca T.-R., pârâta, să fie citată prin curierat rapid D.H.L. și s-a declarat gata să suporte cheltuielile de expediere. Instanța a menținut data stabilită pentru ședință.

19. La această ultimă dată, Judecătoria București a dispus o anchetă socială. Serviciul municipal de protecție socială a făcut o vizită la domiciliul reclamantului, unde locuia cu fiica sa mai mare, I. La 16 februarie 2003, un raport de anchetă socială a fost redactat și prezentat judecătoriei. Raportul arăta că, la data vizitei, copilul se comporta bine, era înscris la o grădiniță privată și beneficia de toate condițiile de creștere alături de tatăl său care, ajutat de o menajeră, se ocupa bine de ea, ca urmare a programului său de lucru flexibil. În ceea ce o privește pe fiica mai mică a reclamantului, raportul lua act de faptul că acesta din urmă călătorea des în Statele Unite pentru a o vedea, ultima dată fiind în decembrie 2002. Cu ocazia acestor vizite, reclamantul suferea să vadă că fiica sa părea un copil neglijat. De asemenea, raportul menționa faptul că fiica mai mică a reclamantului, S.-V., locuia cu bunicii săi materni într-o rulotă.

20. La 21 ianuarie și 18 martie 2003, instanța a amânat cauza pentru lipsa citării pârâtei. Apoi, la 2 septembrie 2003, cauza a fost amânată pentru viciu de citare, deoarece pârâtei îi fusese indicată vechea adresă a judecătoriei.

21. Prin hotărârea din 27 ianuarie 2004, Judecătoria București a admis acțiunea de divorț introdusă de reclamant și a pronunțat divorțul de T.-R. Cererea reclamantului de acordare a custodiei celor doi copii a fost declarată inadmisibilă în temeiul art. 16 din Convenția de la Haga privind aspectele civile ale răpirii internaționale de copii. În baza scrisorii Ministerului Justiției din 28 iunie 2002, instanța a reținut că, la cererea mamei copiilor, autoritatea competentă pentru aplicarea Convenției de la Haga a solicitat autorităților române înapoierea copilului I. la 17 aprilie 2002. Instanța a considerat că nu se putea pronunța cu privire la acordarea custodiei copiilor înainte de soluționarea acestei cereri.

22. Reclamantul a declarat apel împotriva hotărârii din 27 ianuarie 2004. Apelul său a fost înscris pe rolul Curții de Apel București, care a stabilit primul termen pentru 11 iunie 2004. La această dată, curtea de apel a amânat cauza pentru 22 octombrie 2004, pentru a trimite o copie a motivelor de apel pârâtei.

23. În ședința din 22 octombrie 2004, curtea de apel a constatat că procedura de convocare a pârâtei era afectată de vicii și a amânat cauza pentru 25 februarie 2005.

24. În cadrul unei ședințe care s-a desfășurat fără convocarea părților, la 3 decembrie 2004, curtea de apel și-a declinat competența în favoarea Tribunalului București, în temeiul noilor dispoziții legislative în materie de procedură civilă, introduse prin Ordonanța de urgență nr. 65/2004, astfel cum a fost modificată de Legea nr. 493/2004.

25. Apelul declarat de reclamant a fost înscris pe rolul Tribunalului București, care a ținut o primă ședință la 17 ianuarie 2005, în cadrul căreia i-a cerut reclamantului o traducere în limba engleză, legalizată la un notar, a motivelor sale de apel. În consecință, cauza a fost amânată pentru 16 mai 2005. La această ultimă dată, instanța a dispus amânarea cauzei pentru 24 octombrie 2005, pentru a permite pârâtei să își pregătească apărarea.

26. Prin hotărârea din 12 decembrie 2005, Tribunalul București a anulat hotărârea din 27 ianuarie 2004, a admis excepția de necompetență generală a instanțelor române, în temeiul art. 20 din Legea nr. 105/1992 și a respins acțiunea ca depășind competența instanțelor române. Instanța a reținut că, în temeiul art. 20 și 22 din Legea nr. 105/1992 care reglementa raporturile de drept internațional privat, instanțele românești erau competente în materie de divorț doar dacă soții aveau domiciliul conjugal în România și dacă unul dintre soți era cetățean român sau apatrid. Aceste condiții nu erau îndeplinite în cauză, deoarece reclamantul și soția sa aveau ultima reședință comună în California.

27. Reclamantul a formulat recurs împotriva acestei decizii, plângându-se de faptul că instanța depășise ceea ce ceruse el, afectând privilegiul său referitor la *non reformatio in pejus*. Acesta invoca faptul că hotărârea anulată, în urma apelului său, a soluționat în favoarea sa cererea de divorț și că apelul său viza exclusiv partea de hotărâre referitoare la custodia copiilor.

Reclamantul nu indica în recursul său faptul că îi era imposibil să ceară divorțul în California, ultima sa reședință conjugală.

28. Pârâta a invocat în fața curții de apel în ședința din 18 septembrie 2006 că divorțul soților Săileanu a fost pronunțat de Tribunalul celui de-al 274-lea district Hays din Texas la 12 iulie 2006.

29. După o amânare pentru viciu de procedură referitor la convocarea pârâtei, prin hotărârea din 25 septembrie 2006, Curtea de Apel București a respins recursul reclamantului și a confirmat hotărârea din 12 decembrie 2005.

E. Acțiunea de divorț introdusă de T.-R. în Texas

30. Prin hotărârea definitivă din 12 iulie 2006, Tribunalul celui de-al 274-lea district, Hays, din Texas, a admis acțiunea de divorț introdusă la 13 octombrie 2005 de soția reclamantului. În ceea ce privește încredințarea copiilor cuplului, instanța a stabilit că mama era cea care avea dreptul să le stabilească reședința. Instanța a considerat că, în orice caz, reședința copiilor trebuia să fie în Statele Unite, din cauza faptului că exista riscul ca reclamantul să răpească copiii și să îi ducă în străinătate, având în vedere că încălcase deja dreptul de custodie al mamei. De asemenea, aceasta a considerat și că România nu avea mecanisme legale eficiente în practică pentru executarea hotărârilor definitive referitoare la încredințarea și dreptul de vizitare a copiilor săi. Instanța a stabilit un nou drept de vizitare în favoarea reclamantului, care trebuia să se exercite timp de două ore, în prima duminică a lunii, dacă mama copiilor nu decidea să îi acorde reclamantului un drept de acces sporit. În sfârșit, instanța a stabilit obligația reclamantului de a plăti copiilor o pensie alimentară și i-a impus și plata unei garanții de 30 000 USD pentru garantarea respectării obligațiilor impuse prin hotărârea judecătorească.

31. În cadrul acestei proceduri, reclamantul a fost citat să compare prin publicarea în cotidianul *San Marcos Daily Record*. Acesta nu a participat la procedură

32. La 11 august 2006, reclamantul a solicitat redeschiderea cauzei, invocând faptul că nu știuse despre proces și nu și-a putut invoca drepturile.

33. La 16 octombrie 2006, reclamantul a contestat în fața instanței competența sa („*filed a special appearance*”) de a stabili încredințarea celor două fiice minore, din cauza faptului că reședința lor a fost stabilită în România, unde se afla efectiv fiica cea mare și că fiica sa mai mică era reținută ilegal în Texas de mama sa.

Reclamantul a precizat că o procedură referitoare la divorț și la încredințarea copiilor era pendinte în România.

34. La 2 noiembrie 2006, Tribunalul celui de-al 274-lea district, Hays, din Texas, a decis să suspende temporar efectele hotărârii din 12 iulie 2006 care pronunța divorțul și să îl asculte pe reclamant. La 13 februarie 2007, o copie a hotărârii Curții de Apel București din 25 septembrie 2006 a fost prezentată instanței texane.

35. La 2 aprilie 2007, instanța a decis să respingă recursul reclamantului (*order denying respondent's special appearance*).

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNE ȘI INTERNAȚIONALE RELEVANTE

36. Dispozițiile relevante din dreptul intern referitoare la încredințarea copiilor și din Convenția de la Haga sunt descrise în hotărârea *Ignaccolo-Zenide împotriva României*, nr. 31679/96, pct. 76-79, CEDO 2000-I.

A. Dispozițiile în materia competenței instanțelor române

37. Legea nr. 105/1992 cu privire la reglementarea raporturilor de drept internațional privat prevede, la art. 20 și 22, că divorțul dintre două persoane care nu au o cetățenie comună, nici domiciliu comun este supus legii statului pe teritoriul căruia au avut ultima reședință comună. Alin. (2) art. 22 prevede că dacă legea străină nu permite divorțul ori îl admite în condiții deosebit de restrictive, se aplică legea română, în cazul în care unul dintre soți este cetățean român.

38. Cap. 12 din Legea nr. 105/1992 privind normele de procedură în materie de drept internațional privat, prevede, la art. 150 din prima secțiune referitoare la competența jurisdicțională, că instanțele române sunt competente să judece procese referitoare la fapte de stare civilă între două persoane cu domiciliul în străinătate, cu condiția ca una dintre părți să fie cetățean român și ca faptul de stare civilă să fie înregistrat în România. Același articol prevede faptul că în materie de divorț competența aparține instanțelor române dacă, la momentul introducerii acțiunii, cei doi soți își au domiciliul în România și unul dintre ei este cetățean român sau apatrid.

39. Art. 152 din aceeași secțiune prevede că instanțele române au competența să soluționeze cereri de ordonanță președințială cu titlu provizoriu, chiar în lipsa unei competențe privind fondul litigiului.

40. Art. 153 prevede că în cazul în care o jurisdicție străină se declară incompetentă să soluționeze o acțiune formulată de către un cetățean român, aceasta poate fi introdusă la instanța din România.

B. Alte dispoziții relevante de procedură civilă

41. Consacrând principiul interzicerii modificării unei hotărâri în detrimentul persoanei care o contestă (*non reformatio in pejus*), art. 296 C. proc. civ. prevede că instanța nu poate crea apelantului o situație mai grea decât cea care rezultă din hotărârea atacată.

42. Art. 105 C. proc. civ. prevede că actele de procedură îndeplinite de un judecător incompetent sunt nule, iar art. 108 din același cod dispune că nulitățile de ordine publică pot fi ridicate de parte sau de judecător în orice moment al procedurii.

43. Conform *Codului de procedură civilă: comentat și adnotat*, de M. Tabârcă și Gh. Buta (Editura Universul Juridic, 2007, p. 810), care citează articolul „Aspecte ale aplicării principiului *non reformatio in pejus* în procesul civil” de Adina Nicolae, publicat în revista *Dreptul* din octombrie 2001 (p. 74-85), principiul *non reformatio in pejus* nu poate fi opus excepției de lipsă de competență absolută, celei de incompatibilitate sau celei de nulitate a hotărârii judecătorești. În fapt, odată ce excepția a fost admisă și nulitatea a fost constatată, se consideră că actul nu a existat, iar procedura este reluată fără că instanța care, în exercitarea controlului, a pronunțat nulitatea, să se poată pronunța dincolo de chestiunile de procedură, adică cu privire la drepturile și pretențiile prezentate de părți. Doar prelungirea duratei procedurii ar putea fi reținută ca efect defavorabil pentru apelant.

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 6 § 1 DIN CONVENȚIE

44. Reclamantul se plânge de durata excesiv de lungă a procedurii civile de divorț și încredințare a copiilor săi, care s-a finalizat prin hotărârea Curții de Apel București din 25 septembrie 2006. Cu acest titlu, el invocă art. 6 § 1 în convenție, redactat după cum urmează în părțile sale relevante:

„Orice persoană are dreptul la judecarea [...] într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță [...], care va hotărî [...] asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil [...]”

45. Fără a nega faptul că procedura de notificare prezenta totuși vicii imputabile autorităților, Guvernul contestă acest argument, invocând faptul că reclamantul a solicitat de patru ori în cursul procedurii amânarea ședinței.

46. Perioada care trebuie luată în considerare a început la 3 octombrie 2001 și s-a încheiat la 25 septembrie 2006. Prin urmare, aceasta a durat aproape cinci ani, în trei grade de jurisdicție.

A. Cu privire la admisibilitate

47. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod evident nefondat în sensul art. 35 § 3 din convenție. De asemenea, Curtea subliniază că aceasta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la temeinicia cauzei

48. Curtea reamintește că totuși caracterul rezonabil al duratei unei proceduri se analizează în funcție de circumstanțele cauzei și având în vedere criteriilor consacrate de jurisprudență, în special complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și cel al autorităților competente, precum și obiectul litigiului pentru persoanele în cauză [a se vedea, printre multe altele, *Frydlender împotriva Franței* (GC), nr. 30979/96, pct. 43, CEDO 2000-VII]. Numai întârzierile imputabile statului pot conduce la concluzia nerespectării „termenului rezonabil” (*Proszak împotriva Poloniei*, 16 decembrie 1997, pct. 40, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997-VIII).

49. În cauzele privind statutul persoanelor, miza litigiului pentru reclamant reprezintă și un criteriu relevant, iar o diligență deosebită se impune, de asemenea, având în vedere eventualele consecințe pe care durata excesivă le poate avea în special asupra beneficiarii de dreptul la respectarea vieții de familie [*Bock împotriva Germaniei*, 29 martie 1989, pct. 49, seria A nr. 150, *Laino împotriva Italiei* (GC), nr. 33158/96, pct. 18, CEDO 1999-I, *Mikulić împotriva Croației*, nr. 53176/99, pct. 44, CEDO 2002-I și *Mustafa împotriva Franței*, nr. 63056/00, 17 iunie 2003].

50. Curtea s-a pronunțat de mai multe ori în cauze ce au ridicat probleme similare celor din prezenta speță și a constatat încălcarea art. 6 § 1 din convenție (a se vedea *Frydlender*, citată anterior).

51. După ce a examinat toate elementele prezentate, Curtea consideră că Guvernul nu a prezentat niciun fapt și niciun argument care să poată conduce la o concluzie diferită în cauza prezentă. Pe de altă parte, Curtea ia act de faptul că acele circumstanțe deosebite ale prezentei cauze se disting de cele ale cauzelor *Monnet împotriva Franței*, 27 octombrie 1993, pct. 31, seria A nr. 273-A și *Borderie împotriva Franței* nr. 53112/99, pct. 37, 27 mai 2003, invocate

de Guvern, în care părțile, în special reclamantii, au contribuit considerabil la prelungirea procedurii. În plus, a doua cauză invocată de Guvern nu viza încredințarea copiilor.

52. Având în vedere miza acestei cauze pentru reclamant, și anume divorțul și încredințarea copiilor săi, art. 6 § 1 obliga instanțele interne să acționeze cu o diligență deosebită pentru a garanta o desfășurare rapidă a procedurii. Curtea ia act de faptul că, în 2004 și 2005, și anume la mai mult de trei ani de la introducerea acțiunii, Curtea de Apel București și Tribunalul București, sesizate în urma unei hotărâri de declinare de competență, au ținut doar trei ședințe pe an. În cursul acestei perioade, cauza a fost amânată din motive de procedură, inclusiv din cauza unei modificări legislative care viza competența materială a instanțelor, iar datele pentru ședințe au fost fixate la un interval de aproximativ cinci luni (a se vedea supra, pct. 19-23).

Durata procedurii în litigiu este cu atât mai excesivă cu cât concluzia, la care au ajuns în cele din urmă instanțele interne după cinci ani de procedură, era că acestea nu erau competente să soluționeze acțiunea introdusă de reclamant. Astfel, singura chestiune juridică soluționată de instanțele interne de-a lungul acestei proceduri a fost cea a competenței lor. Oricât de complexă ar fi ea, acest fapt nu este suficient pentru a justifica o asemenea durată a procedurii.

Având în vedere jurisprudența Curții în materie, aceasta consideră că, în cauză, durata procedurii judecătorești este excesivă și nu răspunde exigențelor „termenului rezonabil”.

Prin urmare, a fost încălcat art. 6 § 1.

II. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 8 DIN CONVENȚIE

53. Reclamantul pretinde o încălcare a dreptului său la respectarea vieții sale de familie care rezultă din durata procedurii în litigiu. Acesta invocă faptul că, timp de cinci ani, nu a putut obține, pe de o parte, pronunțarea divorțului său, ceea ce i-ar fi permis să se recăsătorească și, pe de altă parte, încredințarea pe cale juridică a copiilor săi. El invocă art. 8 din convenție.

54. Curtea consideră că acest capăt de cerere este legat de cel examinat anterior și, prin urmare, trebuie să fie declarat admisibil.

55. Având în vedere constatarea sa cu privire la art. 6 § 1 (supra, pct. 52), Curtea consideră că nu este necesar ca acest capăt de cerere să fie examinat separat.

III. CU PRIVIRE LA CELELALTE PRETINSE ÎNCĂLCĂRI

A. Cu privire la capătul de cerere referitor la accesul la o instanță

56. Invocând art. 6 § 1 și 8 din convenție, reclamantul se plânge de lipsa de acces la o instanță, din cauza faptului că instanțele române și-au declarat lipsa de competență pentru soluționarea acțiunii sale de divorț și de încredințare a copiilor săi.

Acesta invocă faptul că îi era imposibil să introducă o acțiune de divorț în fața instanțelor din statul pe teritoriul căruia au avut ultima reședință comună, și anume din California. În această privință, el prezintă o scrisoare autentică redactată de un avocat care practica dreptul familiei în California, din 1 decembrie 2005, conform căreia dreptul californian impunea, la momentul introducerii acțiunii de divorț în fața unei instanțe californiene, ca solicitantul să dovedească că cel puțin una dintre părți avusese domiciliul în California timp de cel puțin șase luni.

57. Guvernul a prezentat o copie a recursului reclamantului și a proceselor-verbale de ședință și a invocat faptul că reclamantul nu a invocat acest mijloc în recursul său împotriva deciziei Tribunalului București din 12 decembrie 2005, care declara că instanțele române nu erau competente să soluționeze cauza.

58. Curtea reamintește că nu era de competența sa să cunoască erorile de fapt sau de drept pretins comise de o instanță internă, sau să înlocuiască aprecierea instanțelor naționale cu propria apreciere a elementelor de fapt sau a legilor aplicabile, cu excepția cazului în care acestea pot aduce atingere drepturilor și libertăților protejate de convenție [a se vedea, în special, *García Ruiz împotriva Spaniei* (GC), nr. 30544/96, pct. 28, CEDO 1999-I].

În această privință, Curtea ia act de faptul că instanțele române sesizate cu acțiunea introdusă de reclamant au considerat, prin decizii motivate în fapt și în drept, că nu erau competente să se pronunțe cu privire la cererile reclamantului.

59. De altfel, în măsura în care reclamantul a introdus recurs împotriva deciziei Tribunalului București din 12 decembrie 2005, Curtea constată că acesta nu a invocat în recursul său pretinsa imposibilitate juridică de a sesiza instanțele californiene. Prin urmare, acesta nu a epuizat în mod regulat căile de atac disponibile în dreptul intern (*Cardot împotriva Franței*, 19 martie 1991, pct. 34-36, seria A nr. 200).

Ținând seama de cele de mai sus, rezultă că acest capăt de cerere trebuie respins, în temeiul art. 35 § 3 și 4 din convenție.

B. Cu privire la capătul de cerere referitor la echitatea procedurii care s-a finalizat prin decizia din 25 septembrie 2006

60. Reclamantul se plânge de inechitatea procedurii de divorț și de încredințare a copiilor pe motiv că Tribunalul București a pronunțat o hotărâre contradictorie și arbitrară, confirmată apoi de curtea de apel. În fapt, admitând apelul, care era introdus doar împotriva respingerii cererii de încredințare a copiilor, acesta s-a declarat incompetent să se pronunțe atât în ceea ce privește acțiunea de divorț, cât și în ceea ce privește cererea încredințare a copiilor.

61. Guvernul invocă faptul că principiul *non reformatio in pejus* nu poate fi opus excepției lipsei de competență absolută a instanțelor care, în schimb, poate fi invocată în orice moment al procedurii și chiar poate fi examinată din oficiu de instanțe.

62. Curtea reamintește că autoritățile naționale sunt cele care au, în primul rând, competența de a interpreta legislația internă, în special în ceea ce privește normele procedurale, rolul Curții limitându-se la verificarea compatibilității dintre efectele unei asemenea interpretări și convenție (*Tejedor García împotriva Spaniei*, 16 decembrie 1997, pct. 31, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997-VIII).

63. În această privință, Curtea ia act de faptul că dispozițiile relevante din Codul de procedură civilă, astfel cum au fost interpretate de instanțele interne, dispun că principiul *non reformatio in pejus* nu poate fi opus excepției de lipsă de competență absolută (a se vedea pct. 43). În cauză, instanța care a pronunțat nulitatea hotărârii pronunțate de o instanță incompetentă nu a depășit chestiunea de procedură referitoare la competență și nu a soluționat temeinicia acțiunii, deci nu s-a pronunțat în defavoarea reclamantului în ceea ce privește pretențiile sale. Această decizie îi lăsa deschisă posibilitatea de a sesiza instanța competentă pentru a se pronunța cu privire la pretențiile sale.

64. Reiese că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în temeiul art. 35 § 3 și 4 din convenție.

IV. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

65. Art. 41 din convenție prevede:

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

66. Reclamantul solicită 100 000 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu moral suferit din cauza duratei nerezonabile și a rezultatului procedurii finalizate prin hotărârea din 25 septembrie 2006, în special ca urmare a imposibilității de a obține divorțul mai devreme, care i-ar fi permis să se recăsătorească cu noua sa prietenă, cu care are deja alți doi copii, precum și imposibilitatea de a obține încredințarea fiicelor sale I. și S.-V. În plus, acesta invocă un prejudiciu care rezulta din decizia pronunțată în Texas, la 12 iulie 2006, care îi acorda fostei sale soții încredințarea celor două fiice ale sale și faptul că a fost expus unei urmăriri penale în Statele Unite pentru că nu a înapoiat-o pe I. mamei sale.

67. Guvernul contestă aceste pretenții.

68. Curtea nu observă nicio legătură de cauzalitate între încălcarea constatată și prejudiciul pretins în ceea ce privește desfășurarea și rezultatul procedurilor în Statele Unite. În schimb, aceasta consideră că reclamantul a suferit un prejudiciu moral sigur din cauza duratei procedurii finalizate prin hotărârea din 25 septembrie 2006 și că, pronunțându-se în echitate, trebuie să i se acorde 2 000 EUR cu acest titlu.

B. Cheltuieli de judecată

69. De asemenea, reclamantul solicită 8 000 EUR pentru cheltuielile de judecată efectuate în fața instanțelor interne, în România, fără a prezenta documente justificative; 23 928 dolari americani (USD), pentru cheltuielile de judecată efectuate în fața instanțelor din Statele Unite și 11 900 lei românești noi (RON) pentru cele efectuate în fața Curții, prezentând două documente de plată a acestei sume avocatului său.

70. Guvernul contestă aceste pretenții.

71. În conformitate cu jurisprudența Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor sale de judecată decât în măsura în care se stabilește caracterul real, necesar și rezonabil al acestora. În speță și ținând seama de documentele pe care le deține și de criteriile menționate anterior, Curtea respinge cererea privind cheltuielile cu procedura națională și consideră rezonabilă suma de 2 000 EUR pentru procedura în fața Curții și i-o acordă reclamantului.

C. Dobânzi moratorii

72. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă în ceea ce privește capetele de cerere întemeiate pe art. 6 și 8 din convenție, referitoare la durata excesivă a procedurii, și inadmisibilă pentru celelalte capete de cerere;
2. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 6 § 1 din convenție;
3. *Hotărăște* că nu este necesar să examineze separat capătul de cerere întemeiat pe art. 8 din convenție;
4. *Hotărăște*:
 - a) ca statul pârât să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din convenție:
 - i. 2 000 EUR (două mii euro), care trebuie convertiți în moneda statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății, cu titlu de prejudiciu moral, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit;

ii. 2 000 EUR (două mii euro), care trebuie convertiți în moneda statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății, cu titlu de cheltuieli de judecată, plus orice sumă ce poate fi datorată de reclamant cu titlu de impozit;

b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

5. *Respinge* cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 2 februarie 2010, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Stanley Naismith
Grefier adjunct

Josep Casadevall
Președinte